

DEO OPTIMO MAXIMO UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Medicorum Orthodoxorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

*QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
mane discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimâ-octava
mensis Novembris, anno Domini M, DCC. LXXXII.*

M. ANTONIO-JOSEPHO-VICTORE LANDORMY-
LAU COURT, Doctore Medico, Præside.

An Sensus externi, Tactus modificationes?

I.

QUID QUID in rerum naturâ existit, per sensus degimus. Organa quibus tactiles corporum proprietates percipimus, varia pro vario sensationum genere, sortita sunt nomina. Huc usque plerique Physiologisæ existimârunt variam oriri sensationem à variâ partium conformatione & structurâ. Sic ea est oculorum conformatio, ut quod à lumine refrangitur, ab iis percipiatur; ea papillarum oris & nervorum dispositio, ut infinitæ triplicis regni nature productiones à gustu distinguantur; ea narium structura, ut emanationes corporum quamvis tam inter se diverteret, ab olfactu tamen aliæ ab aliis secessantur; ea deminum aurium fabrica, ut tremulae aëris percussi undulationes, auditu excipiuntur. At generalior & qui magis patet sensus, à quo alii veluti totidem modi esse videntur, tactus nuncupatur. Ille etenim non modò externè per totum corporis habitum, sed & internè per omnes corporis cavitates, disseminatur; ita ut nulla sit pars, quæ pertangendo aut perfecta sensationem quandam pati nequeat. Ille sensus, dum alii qualis sponiti remanent, custos vigilat. Vix vitales auras carpit inexpertius infans, cùm jam aëris novus hospes, per tactum experitur, quidquid illum ambit; illum quoque aliis sensibus extintis debilitate ac ultimum conservare adhuc amat moriens senex. A tactu denique tanquam unico economiæ animalis moderatore & conservatore derivare mihi videntur alii sensus, ita si sapores, verbi gratiâ, sensationes excitent diveras ab odoribus, odores diversas à sonis, & soni diversas adhuc à radiis luminis; hoc tribuendum esse ducimus, variis tactus modis. Sic tactus variè modificatus constituit tonum, odorem, saporem etiamque radium visualem, non ex parte oculi, sed ex parte obiecti quod lumen ad oculum reflectit. Uno verbo, physicè sentire sub quolibet respectu, idem tonat ac tangere aut tangi.

II.

APUD omnes constat nullam fieri posse sensationem, quin prius impressio quilibet exerceatur. Quis enim lumen, si radii luminis oculos non verberent?

C - 21

Quis sonos , si tremulae aëris percussi undulationes , aures non percussant ? Quis odores , si corporum emanationes , nares non titillant ? Quis demum sapores , si nerveas oris papillas non excitent , persentire possit ? Harumque variarum sensationum , causa tempore eadem est , tactus scilicet variè modificatus , idemque sensationis organum , cutis diversimodè , diversoque gradu percussa . Hanc proprietatem physicam quā corporis animalis solidâ percipiunt impressiones variorum quibus ambiuntur & tanguntur corporum , sensibilitatis nomine insignit . Hac proprietates sensibus externis communis major tamè aut minor evadit pro atate , temperamento atque organo . Nequicquam aduersantur Physiologistæ pro variis illis causis variam sensationem oriri . Sensibilitas ubique eadem est proprietas , idem est agendi modus , gradu tamen differt . Absque tactu iners remanet , & in tactu duntaxat vivit . Cutis praestantissimum sensibilitatis organum , cunctis sensibus sentiendi facultatem impertitur . Illa membranam tympani atque omnem auris interne fabricam ; illa nares , oculos & oris varias partes induit ; illa denique totum corpus & externe & internè vestit . Ita ut non modo omnes sensus , sed & omnes corporis partes per cutim sentiant . At ut magis elucescat illa veritas , hanc abs erit perpendere quā ratione nascantur sensations , diversoque subeant modos , in vario sensuum externorum organo .

III.

ETSI variam inducant sensationem varia sensuum organa , pro diversâ conformatione diversaque cutis sensibilitate , nullum tamè remanet dubium , per tactum omnes exerceri sensations , quinetiam eodem prorsus modo in sensu quolibet aut absolvit aut annihiliari . Etenim si vel remissis , vel ultrâ modum intendantur sonus , in priori casu nulla , & in altero ingratissima si in aure sensatio . Si vero justo ac debito moderatione recreantur aures , tunc & melos & harmoniae illecebris demulcentur . Hinc parer vel voluptatem , vel dolorem , vel nullam sensationem nasci , prout majori vel minori gradu excitatur sensibilitas . Quod de auditu , similiter de aliis sensibus affirmari potest . Si enim odor nimis levis nares tñtillet , vel nulla , vel levissima oritur sensatio . Si emanatio quelibet nimis fragrans nares percussat , tunc dolor , aut ingratissimus oritur sensus . Sic constat ex quibundam oleis essentialibus , quia si nimis intensa ad naras adveniant , molestiam subito parvunt sensationem ; si vero in aquâ explicitur , suavissimum odorem spargunt . Quale est oleum essentiale Rosarum , quod ut voluptate nares perfundat , necesse est ut in aquâ valde evolvat . Idem de gustu . Sapor sit gravissimus , palatum & os ingratè & nonnunquam dolorificè afficit ; & contra dulcis & suavis si sit sapor , dulci & suavi sensu cunctas ois partes allicit . Sit in exemplum acidum vitriolicum quod si oris nudum incipit committitur , urinæ & destruit partes cris quas tangit ; at vero si in aquâ explicitur , acidulum multisque jucundissimum ostert potum . Denique si lumen debiliores aut vividiores radios spargit , aut nulla erit lux , aut nascetur in oculo dolor ; si vero placiido ac sereno tullore nitet , tunc amoenam lucem contemplati amant oculi molliter reergati . Omnes hos effectus ad tactum referi i debore , quis negare possit ? Similes & in tactu obseruantur , eodemque modo prorsus absolvuntur . Si corpus quodlibet nimis leve superficiem cuius allambit , nulla ferè aut saltè levissima fit piuritius sensatio ; si inæquali & asperum cutim irritet , tunc doloris sensus ; contra vero voluptrius illecebrosus , si molle ac blandum cutim titillat . Imò etiam nonne videamus aliquoties eadem cautâ , eodem instanti , eodemque modo , omnes sensus simul excitari ? Nemo est quin experitum habeat se luminis absentiam ægrè pati , & in tenebris omnes sensus anxietate quâdam exigitari . Illa anxietas innoteat præsternit apud ægros , quorum incommoda decedente sic recrudescunt & veniente mansuescunt . Hanc raro repertas alios homines qui

91

repentino quasi fulmine percussi, exanimis corrumpit aut convulsionibus agitantur, si forte odorem inimicum spiraverint. Quis in hoc casu inhibiri potest; externos sensus eodem modo ac eodem instanti ab odore insensu perturbatos fuissent; & propter nimiam sensitibilitatem quā pollut, tere extinxitos? Sic de aliis sensibus dicendum, sapore gravissimo aut sono acutissimo quidam convulsionibus torquentur. Faustra sympathia legibus illa phænomena evolvere tentaveris; cum color, sonus, odor, sapor, necnon proprietates corporum tactiles, quibus recreatur quidam homines, alii molestiam procreant? In omnibus profecto idem est systema nervosum quoad strukturam. Illud ergo sympathia tribui non potest, sed potius tactui diversimodè modificato.

I. V.

EX his colligere est nullam in economiâ animali cieri sensationem, nisi per sensitabilitatem, hancque proprietatem exerci non posse, quin per tactum qualibet causâ sive externâ, sive internâ excitetur. Certum est illam proprietatem præsertim vigore apud organa in quibus cutis exquisitissimo sensu predita est. Hinc patet causam sensationum generalem & unicam esse, sensitibilitatem nempe à tactu sollicitatam. Discriben quod reperitur inter varios sensus à modificatione quâdam tactus huc usque absconditâ repetendum est. Hinc sapor, odor, calor, sonus atque tactiles corporum proprietates. Hinc sensations diversas quoad perceptionem, quamvis eadem sint quoad causam. Hinc demum varia sensuum externorum distinctione, quamvis unicus sit sensus, tactus scilicet vario modo varioque gradu modificatus.

V.

NE QUI CQUAM objicient Physiologistæ naturam varios assignavisse usus cuilibet sensuum organo. Simplex est in suis operationibus natura, simplicioremente affectat agendi modum. Alii voluerunt diversam oriri sensationem pro tenuitate aut crassitudo nervorum in singulo sensuum organo; alii verò numero, structurâ ac dispositione nervorum diversos sensus explicant. At rationes quibus mentes suas confirmare nituntur illi autores, nullius momenti esse mihi videntur.
1º. Infinitis constat experimentis non in ratione directâ nervorum exquisitum esse sensitibilitatem. Sunt etenim quædam corporis partes ubi magna eminet nervorum quantitas, que tamè eximiâ sensitibilitate non pollut; dum è contrâ alias reperiuntur ubi pauci apparent nervorum ramuli quæ tamè præstantissimâ sensitibilitate gaudent; aliae demum in statu naturali prorsus insensibilis, que sunt in statu pathologico valde sensitibiles. 2º. Non magis ex structurâ nervorum variis sensibus sensitibilitatis gradus explicari possunt. Autopsia Anatomica docuit nullum omnino discrimen esse quoad structuram inter nervos gustus, visus, olfactus, auditus & tactus; imò affirmare ferè audio nervum opticum, verbi gratiâ, si fieri posset, translatum ad aures, sonos tunc referre, & vice versa nervum auditorium translatum ad oculos, colores & imagines reflectere. 3º. Ex conformatione diversâ organorum sensuum aliquid melius concludi posse considerant quidam Physici; sic è fabricâ auris variè contortâ sonos, ex membranâ pituitaria in cellulis ossis cribiformis diversimodo reflexâ odores; ex dispositione & naturâ humorum ac membranarum globi oculi colores; ex nerveis papill s' salivâque in ore continuò illante sapore; denique ex eius structurâ proprietates corporum tactiles percipi ac distinguiri possit affirmaverunt. Sed heu, quam à vero distant! nam quâ ratione in eodem organo sensatio diversa? verbi gratiâ odor diversus ab alio odore, sonus à sono, sapor à sapore, &c. Attamen organi conformatio & apparatus in variis his sensationibus non mutatur; non ergo à partium conformatione & apparatu diversitas sensuum repeti debet, beneverò à gradu sensibili-

tatis & à tactu varie modificate. Sensibilitas enim prout sit eximia, exquisitiorum ponit in organo percipitionem, tactusque vel nimium levis, vel nimium intensus, vel hoc, vel illo modo dispositus, variam exercit sensationem.

Ex his omnibus aliisque infinitis que hic collegisse vetant nostræ Thesis limites, concludere possit ducimus, à diversâ sensibilitate diversaque tactus modificatione varios sensus esse repetendos. Sicque properamus ad conclusionem.

Ergo *Sensus externi Tactus modificationes.*

DOMINI DOCTORES DISPUTATUR.

M. Henricus-Hercules CHAM- M. Stephanus CROCHET.
PAGNE DUFRESNAI.

M. Petrus LASERYOLLE.

M. Paulus Augustus Olivarius M. Antonius MATHEI.
MAUON.

M. Claudius-Ludovicus BER-
THOLET, Regia Scientiarum
rum Academia,

M. Josephus-Jacobus GAE-
DANE, Censor Regius,
& Regia Scientiarum Socie-
tatis Montpelienensis, necnon
Regiarum Academiarum Nan-
cœ & Massilia Socius.

M. Jeannes-Stanlaus MIT-
TIÉ, Regia Scientiarum
& Litterarum Nancœ Aca-
demia Socius, necnon Stan-
nifai Primi, Poloniarum
Regis, olim Medicus ordina-
rius.

M. Carolus-Ludovicus-Fran-
ciscus ANDRI,

Proponebat Parisis JOANNES-BAPTISTA-ADRIANUS ROZE DE L'EPINOY ;
Senonensis, Doctor Medicus Remensis, necnon Saluberrimæ Facultatis
Medicinae Parisiensis Baccalaureus, Theskos Autor, A. R. S. H. 1782.
AB OCTAYA AD MERIDIEM.